

**Column van Marcel Meijs, gemeentesecretaris van Tilburg,
uitgesproken tijdens bijeenkomst VNG Bestuur, 2 oktober 2018**

Samen Organiseren Politiek gemaakt

“...op een enkeling na weten deze bestuurders nagenoeg niets van Samen Organiseren...”, aldus Jantine toen zij mij uitnodigde om een column uit te spreken over dit onderwerp. Mij schoot toen ogenblikkelijk door het hoofd “...en dat is zeker niet de reden waarom zij de politiek in zijn gegaan..”.

Is dit erg, zou dat anders moeten zijn? Nou ik zou denken van wel; maar laat ik niet op de conclusie vooruit lopen.

Toen ik in 2011 voorzitter werd van de VGS trad ik *qualitate qua* ook aan als voorzitter van de RvC van KING met Tof Thissen als directeur. KING was net geboren en op de geboorte-acte stond de naam van Ralph Pans. KING was als de worp van een te zware steen in een te kleine vijver. Met als gevolg een enorme deining. De belangrijkste was dat dienstverlening en bedrijfsvoering uitdagend op de agenda werden gezet. De minst belangrijke, maar deze bleek uiteindelijk wel fataal voor KING, was dat de liefde van de VNG voor deze uiterst levendige en alle kanten op springende boreling van korte duur was en ras omsloeg in verlegenheid. Het duurde nog tot 1 januari van dit jaar vooraleer deze boreling een nieuwe naam kreeg, nl die van VNG Realisatie. Hieraan vooraf gaan meerdere Algemene Ledenvergaderingen waarin steeds met Koreaanse uitslagen steun betuigd wordt aan, wat ik gemakshalve noem, *voornemens* tot gemeentelijke samenwerking op terrein van informatievoorziening en dienstverlening.

Ik kan jullie haast horen denken “...waar gaat dit over en heeft dat ook nog iets concreets opgeleverd? Wees gerust, ik fris het geheugen van ons allen op en doe een kleine greep in de toolbox. Daar komt ie:

GIBIT, Gemeentelijk Gegevensknooppunt, Softwarecatalogus, Common Ground, Digitale identiteit, 14+ netnummer, Samenwerkingsverband BGT, WOZ-datacenter, GEMMA en StUF, gezamenlijke aanbestedingen voor mobiele telefonie, de Informatiebeveiligingsdienst, de BIG, ENSIA, Klantreizen, Pilotstarter en zo voort en zo verder.

Jullie zijn er nog, maar zijn jullie ook nog echt aanwezig?

Laat ik het wat spannender maken. Toen ik gemeentesecretaris van Enschede was waren Enschedese ambtenaren uiterst actief en enthousiast betrokken in zeer veel en uiteenlopende werkgroepen over nieuwe digitale dienstverlening. Op mijn vraag aan hen “...hoeveel van deze innovaties hebben wij in Enschede inmiddels geïmplementeerd?” bleef het oorverdovend stil. Voor mij was dat een wake up call. Het kon toch niet de bedoeling zijn dat we vooral bezig zijn met speeltjes voor nerds, met hebbedingetjes en daar zo veel ambtelijke capaciteit voor beschikbaar stellen... Nee, dat moest anders. Als dit zoden aan de dijk wil zetten, dan moeten innovaties betrekking hebben op het hart van het gemeentelijk bedrijf. Op de werkprocessen rondom inkomen, belastingen, maar ook werkgeversdienstverlening, zorg, jeugd, PGB en Omgevingswet.

Die beweging bleek op dat moment, zo ongeveer 2015, voor de VNG een stap te ver. Daarom namen enkele 100.000+ steden en de G4 hierin het voortouw. Veelal buiten de overlegorganen en commissies van de VNG om. En het waren vooral gemeentesecretarissen die dat voortouw namen. Zij bulkten van ambitie. Zij zochten contact met hun evenknieën bij het UWV, bij de Zorgverzekeraars, bij de Belastingdienst, en vele andere ZBO's. Kloosterhoeve is nog steeds de geuzenaam voor de ontmoetingsplek waar ambtelijke leiders van gemeenten en rijksdiensten elkaar ontmoeten om de dienstverlening te verbeteren. Inmiddels heeft ook de VNG de stap gezet naar het hart van de gemeentelijke basisprocessen. En inmiddels heeft ook de VNG de stap gezet om haar organisatie fors anders in te richten. Meer vanuit de bedoeling dat gemeenten het voortouw nemen en dat de VNG een stevige duw in de rug geeft. Door het leveren van kennis, maar minstens zo belangrijk door het beschikbaar stellen van procesregie van hoge kwaliteit. Hulde hiervoor!

En werkt dit allemaal een beetje, levert dit al klinkende resultaten op?

Ik zeg JA, er is ontzettend veel gerealiseerd de afgelopen 4 jaar. En JA het is nog lang niet genoeg. Maar ik zeg er meteen bij, niet meer van het zelfde. We hebben dringend behoefte aan nieuwe energie, aan de next step. Ik licht dit toe.

In de geschiedenis moet je ergens een startpunt markeren. Laat ik beginnen bij de al gememoreerde geboorte van KING en laat ik dat de chaotische fase noemen. De fase waarin met vallen en opstaan gewerkt wordt aan innovaties. Waarin veel initiatieven genomen worden, waar nauwelijks overzicht is en geen geaccepteerde koers bestaat. Er is vooral grote interactiedichtheid en grote diversiteit aan ideeën. Langzaam, laat ik zeggen rondom 2014-2015 met de komst van de 3D's, ontstaat een nieuwe fase, met meer houvast en meer draagvlak. Dat houvast heeft vooral betrekking op wat ik wil noemen 'de agenda onder de motorkap'. De greep in de toolbox die ik zo even ten tonele voerde. In deze fase ontstaan ook nieuwe vormen van zelforganisatie, zoals VNG Realisatie, College van Dienstverleningszaken, de Taskforce Samen Organiseren, een Jaarprogramma GGU -wat staat voor Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering- en een fonds GGU van, ik dacht, ca 50 miljoen. Wat mij betreft is hiermee het hoogtepunt bereikt van deze fase van zelforganisatie en 'agenda onder de motorkap'.

De geschiedenis leert dat aan het eind van een ontwikkelingsfase steeds de vraag opdoemt: vallen we stil of gaan we energiek door naar een volgende fase? Zonder te willen dramatiseren heb ik het gevoel dat wij nu op een dergelijk punt beland zijn: blijven we hangen bij het ten uitvoer brengen van de 'agenda onder de motorkap' of maken we een stap naar een volgende fase? Een fase waarin kwaliteit van dienstverlening en publieke waarden centraal staan.

Een fase waarin Jantine straks enthousiast kan verhalen dat "...op een enkeling na deze bestuurders een grote politieke betrokkenheid en passie hebben bij het onderwerp informatiesamenleving en dienstverlening...". Mijn taxatie is de volgende.

Realisatie van de 'agenda onder de motorkap' duurt te lang, blijft hangen in kraamkamers. Overtuigende voorbeelden van betere en efficiëntere dienstverlening zijn schaars. Zelfs voor de hardcore pioniers en *believers*. Illustratief is de traagheid van het GBI, waarin de G4 en enkele 100.000+ gemeenten al jaren samen op zoek zijn naar een nieuwe standaard voor het werkproces rondom de bijstand. Afhaken ligt hier op de loer. Maar ook uiteenvallen van coalities van de *willing*. De greep in de toolbox laat zien hoe taai de 'onder de motorkap-' terminologie is. Wijslagen er maar mondjesmaat in om onze agenda te formuleren in termen van publieke waarde, in voordelen voor burgers. En daardoor blijft Samen Organiseren toch vooral een arena van techneuten, managers en

enkele bestuurders, vaak burgemeesters. Als *civil servant* ben ik liefhebber van de kunst van het ambtelijk-politiek samenspel. Ieder vanuit zijn eigen rol krachtig samenwerkend aan maatschappelijke opgaven. Die kunst van het krachtig samenwerken, waarbij politiek de kar trekt, moet op het thema van Samen Organiseren verder tot ontplooiing gekomen. Er is behoefte aan doorbraken. Aan standaarden in onze gezamenlijke backoffice van het sociale domein, in het digitale stelsel van de omgevingswet, Maar vooral is er behoefte aan doorbraken op terrein van betere dienstverlening en groter gebruiksgemak bij inwoners.

Hiertoe is een intensievere politieke aanwezigheid in de arena noodzakelijk. Een hogere dichtheid aan interactie politiek-ambtelijk is nodig. Er moeten meer bestuurders op staan die bulken van ambitie om dienstverlening tot topprioriteit te bombarderen. Bestuurders die de uitvoering op kop zetten en daarvoor tot het politieke gaatje willen gaan. Ik zeg, laten we vanavond een start maken met deze nieuwe fase van een Politiek Gemaakt Samen Organiseren.

Marcel Meijs